STICHTING
Fort aan den Hoek van Holland

SEPTEMBER 2012

FORT ORDONNANS

UITGAVE: NEDERLANDS MILITAIR KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM "FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND"

Ongeval Batterij Brandenburg 1942.

Voor u ligt een bijzonder exemplaar van de Ordonnans. Een themanummer over de grote kanons van Rozenburg-De Beer.

De 28 cm kustbatterij "Rozenburg" en de geschiedenis daarvan. De kanons stonden in een prachtig natuurgebied horende tot het gebied van Hoek van Holland, gemeente Rotterdam. Dit gebied met haar prachtige duinvalleien, haar bijzondere flora en fauna werd in 1942 door de Kriegsmarine omgebouwd tot het zwaarte punt van het Verteidigungs Bereich (VB) Hoek van Holland.
Een zwaar verdedigd gebied eind 1944 opgeschaald tot Festung Hoek van Holland. Het gebied hoorde tot de drie zwaarst verdedigde punten van de Atlantikwall in Nederland. Dit waren het VB. IJmuiden als verdediging voor de ingang van het Noordzeekanaal en de haven van Amsterdam. Het VB. Hoek van Holland als verdediging voor de ingang van de Nieuwe Waterweg en de haven van Rotterdam en het VB. Walcheren als verdediging van de Scheldemond en de haven van Antwerpen.

Zwaartepunt van de kustverdediging binnen het VB kwam op de noordwestelijke punt van De Beer te liggen. Dit was het Kernwerk Hoek van Holland.
Dit Kernwerk was een vesting binnen de vesting ook wel genoemd reduit of citadel. Een plaats binnen de vesting waar men tijdens een aanval tot het laatst toe stand moest houden. Dit verdedigingswerk, een driehoek omsloten door een anti -tankmuur, was volgebouwd met bunkers en de meest uiteenlopende soorten bewapening.

Batterij Brandenburg

Behalve de kanons van de batterij "Rozenburg" bevond er zich nog een zware kustbatterij op de Beer.
Dat was de batterij "Brandenburg". Voor de kanons van deze batterij werden drie aparte geschutsbunkers gebouwd met bovenop elk een pantserkoepel met daarin een kanon van 24 cm S.K.C. 97.
Deze kanons lagen in depot en waren door de Kriegsmarine als oorlogsbuit in beslag genomen. Dit geschut had een bereik van 16,8 kilometer. De kanons stamde uit 1902/1907 en waren sterk verouderd.

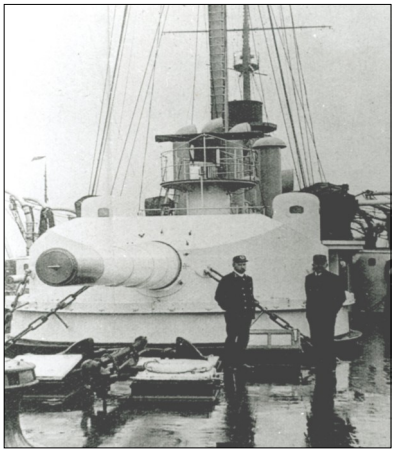

Pantserschip Hr. Ms. Hertog Hendrik.

Zij waren afkomstig van de Nederlandse oorlogsschepen, de pantserschepen "Hr.Ms. Jacob van Heemskerk" en "Hr.Ms. Hertog Hendrik".
Nadat de drie kanons voorzien van alle apparatuur in de pantserkoepels waren geplaatst kon men beginnen met het inschieten van de 24 cm. kanons.

In de Berghaven was het drukke verkeer van vertrekkende en aankomende Duitse vaartuigen.
Deze schepen brachten veel Duitse militairen, waaronder gewonden en doden aan land.
Aan de overkant, op Rozenburg-De Beer moest een ernstig ongeluk zijn gebeurd. De Duitse militaire autoriteiten te Hoek van Holland weigerden

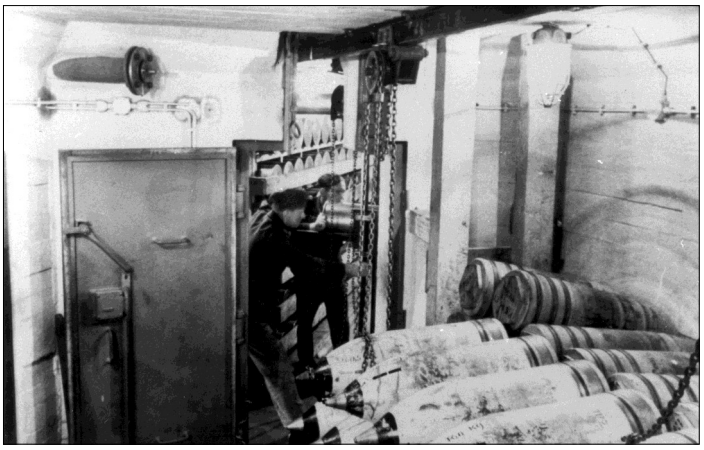

Opslag 24 cm granaten Batterij Brandenburg

De batterij viel ook onder de "Marine Artillerie Abteilung 205" (M.A.A. 205).
Op 20 mei 1942 begon men met inschieten. Hierbij waren naast het artilleriepersoneel ook deskundigen van de firma "Krupp" aanwezig. Bij kanon 2 ging het fout. Na 15 schoten explodeerde de loop. De nog aanwezige bevolking van het dorp Hoek van Holland wist natuurlijk niets van deze gebeurtenis. De dienstdoende politiemensen tekende echter het volgende op: "Op de Langeweg stond een lange colonne militaire voertuigen, vrachtauto's en ambulancevoertuigen onder de bomen opgesteld.

Het vervolg van dit thema over de Brandenburg
zie pagina 5.

INHOUD

Ongeval batterij Brandenburg 1942
2
De geschiedenis van Gneisenau en naar hem genoemde schepen
5
In memoriam
"Na afloop een biertje"
Vervolg Brandenburg

GNEISENAU Oei , dat was schrikken…

De redactie zocht een illustratie bij het artikel van Kapitein Verbeek over de pers en het Fort. In het artikel werd (een) Gneisenau genoemd, niet geremd door enige kennis, dacht de redactie gelijk aan ons diorama van het sluitstuk van de Gneisenau, een van de kanonnen van Rozenburg. Een zoektocht op internet leverde meteen een fraai plaatje op van een Gneisenau en dat is geplaatst.
Het blijkt nu dat de Fort Ordonnans echt gelezen wordt !!!
Direct na de verspreiding kwamen de eerste reacties binnen, helemaal fout, de in het artikel genoemde Gneisenau is een heel andere dan het plaatje wat erbij staat.

Bij deze wat meer achtergrond in deze Gneisenau Special, met dank aan onze oplettende lezers en mede als excuus voor deze grove historische fout van uw nederige redactie. Het is een heel verhaal geworden, maar het is nog lang niet alles.
Wilt u meer weten over de Veldmaarschalk Gneisenau of de naar hem genoemde schepen, tik dan:
http://www.youtube.com/watch?v=S6yPTn19xrw&feature=related. *in op uw computer, en u bent nog dagen bezig…….*

August Gneisenau.

De Kleine Winkler Prins van 1964 en Google vermeldt : August Graaf Neidhardt von Gneisenau leefde van 1760 tot 1831. Hij was uiteindelijk Pruisisch veldmaarschalk, chef van de Generale Staf, het denkende hoofd van de operaties in de Vrijheidsoorlogen van 1813–1815.

Op zijn advies trok Blücher na zijn nederlaag bij Ligny (16 juni 1815) tegen Napoleon niet naar het oosten, maar naar het noorden terug, zodat Blücher op 18 juni 1815 bij de slag van Waterloo beslissend kon ingrijpen.

SMS Gneisenau 1879

Ronald van Rhijn en Han van Lokhorst weten in Wikipedia het volgende op te sporen :

SMS Gneisenau was een driemast volgetuigd fregat van de Duitse Kaiserliche Marine met een onbewapende ijzeren romp en een stoommachine.
Het schip werd genoemd naar de Pruisische veldmaarschalk August von Gneisenau Het schip werd gebouwd bij Schichau in Dantzig in 1877.

De Gneisenau diende als opleidingsschip voor kandidaat officieren, waarvoor het schip talrijke reizen maakte. Er word beweerd dat een incident van desertie door een bemanningslid plaats gevonden heeft in de haven van Sydney in 1885. En hier hoort dan het verhaal van het niet op tijd geven van saluutschoten door het Fort in Hoek van Holland in de feestrede van kapitein Verbeek. Voor de volledigheid hierbij herhaald. Het geschut van het Fort werd ook gebruikt voor het geven van saluutschoten.

In maart 1898 ontstond hierover een diplomatiek incident, toen het saluut van het Duitse marineschip Gneisenau door het Fort niet beantwoord werd. Het Ministerie van Oorlog moest haar excuses aanbieden en bij het vertrek werd de Gneisenau uitgeleide gedaan met 21 saluutschoten van het Fort. Gelukkig was deze fout zeven jaar daarvoorniet gemaakt, toen het keizer lijke stoomjacht Hohenzollern met de keizer aan boord de Nieuwe Waterweg uitvoer.

Ter beantwoording van het saluut bleef het jacht minuten lang voor het Fort liggen, waarbij de keizer persoonlijk salueerde.

Op 16 December 1900 zonk het schip tijdens een storm vlakbij de haven van het Spaanse Malaga, nadat het aan de grond gelopen was in de havenmond, mede door een mankement aan de voortstuwing. Veertig leden van de bemanning , alsmede de kapitein en eerste officier kwamen om.

SMS Gneisenau 1906

De SMS Gneisenau was een Scharnhorst class zware kruiser, een van de laatste van dat type door Duitsland gebouwd voordat het type zware kruiser niet meer effectief bleek.

De Gneisenau en haar zusterschip de Scharnhorst werden niet geschikt beschouwd om in vlootverband te opereren, omdat zij maar een beperkte bepantsering ter bescherming had.

Maar zij had aanzienlijk meer vuurkracht dan de vroegere kruisers met 8 keer 24 cm kanons, het dubbele van het aantal op de voorgangers Roon en Prinz Adalbert klasse kruisers.

Vanaf 1911 waren de Gneisenau en de Scharnhorst gestationeerd bij de Chinese kolonie van Tsingtao. Bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog waren zij onderdeel van de oost Azie vloot onder commando van Admiraal von Spee. Zijn eerste prioriteit was om te ontsnappen naar de zuidelijke Pacific, weg van de krachtige Japanse vloot en de Britse kruisers op de Chinese stations, HMS Minotaur en HMS Defence, die veel sterker bewapend waren.
Von Spee had niet veel succes in de South Pacific en besloot daarom uit te wijken naar de zuidelijke Atlantische Oceaan. Dat bracht zijn tot vijf schepen uitgebreide vloot – de Gneisenau, Scharnhorst, Leipzig, Dresden and Nürnberg in kontakt met de Brits Zuid Amerikaanse vloot onder commando van Admiraal Cradock.
Bij de strijd bij Coronel veroorzaakte von Spee de eerste verliezen van de Royal Navy in een eeuw. De zwaardere kanons van de Gneisenau and Scharnhorst waren krachtiger dan bijna alle kanons op de Britse vloot. Twee zware Britse kruisers, de Monmouth en de Good Hope werden met de complete bemanning tot zinken gebracht.
De Gneisenau kon niet lang genieten van haar overwinning. Op 8 December 1914 Admiral von Spee viel het Britse steunpunt op de Falkland Islands aan. Daar waren tot zijn verrassing de Britse slagkruisers Invincible and Inflexible aanwezig. In de erop volgende slag bij de Falkland eilanden werden vier van de vijf Duitse schepen tot zinken gebracht, alleen de lichte kruiser Dresden wist te ontsnappen. Gneisenau bleef iets langer overeind dan de Scharnhorst, maar moest uiteindelijk toch door de bemanning verlaten worden. Slechts 190 van de 764 leden van de bemanning overleefden de slag, zij werden uit zee gered door de Engelsen.

Inmiddels had de Fort historicus Dick Ruis al de historie van het vestzakslagschip Gneisenau op papier gezet :

Slagschip
KMS GNEISENAU *1938*

Het Duitse oorlogschip KMS Gneisenau was een slagkruiser of licht slagschip van de Scharnhorst-klasse. Men noemde dit type schip ook wel vestzakslagschip.De specificaties van het schip waren het resultaat van de aan Duitsland opgelegde verplichtingen van het verdrag van Versailles in 1918.

Geschiedenis

De kiel van de Gneisenau werd in maart 1935 gelegd op de scheepswerf van Deutsche Werke te Kiel. Het schip werd op 8 december 1936 te water gelaten en op 21 mei 1938 in dienst gesteld. Direct hierna werden een aantal verbouwingen gerealiseerd waarna het schip in 1939 klaar was voor aktie.

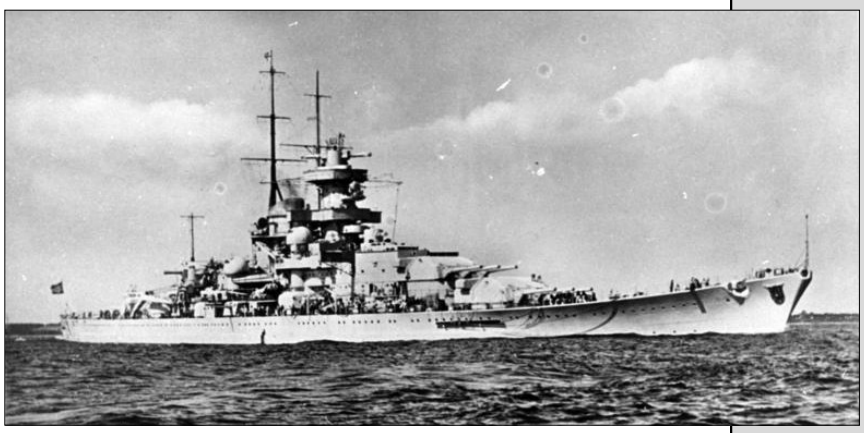

De KMS Gneisenau was een van de meest complete Duitse oorlogsschepen van de tweede Wereldoorlog en werd meestal ingezet samen met haar zusterschip de KMS Scharnhorst Het eerste slachtoffer van het duo was het Britse gewapende koopvaardijschip Rawalpindi, die op 23 november 1939 in de Noordzee tot zinken werd gebracht. Tijdens de strijd in Noorwegen vernietigden zij het Britse vliegdekschip HMS Glorious en de escorterende torpedojagers op 9 juni 1940. In het begin van 1941 braken ze uit naar de Atlantische Oceaan en wisten 22 geallieerde koopvaardijschepen tot zinken te brengen, voordat ze op 22 maart 1941 gehavend in de haven van Brest vluchtten.

Operatie Cerberus.

De beide schepen bleven in de Franse havenstad Brest. De Franse havenstad Brest werd na de bezetting door het Duitse leger in gebruik genomen als marinehaven voor de Kriegsmarine. Deze haven was voor de Duitse vloot een belangrijke uitvalsbasis naar de Atlantische Oceaan. Ook was hier een belangrijke basis voor de U-boten gebouwd. De Britse luchtmacht bombardeerde deze haven regelmatig. Toen begin 1942 grote Duitse marine eenheden de haven van Brest gebruikte om vandaar de geallieerde konvooien op de Noord Atlantische Oceaan aan te vallen. Om de akties van de Kriegsmarine te verstoren werd het aantal bombardementen door de RAF op deze havenstad aanzienlijk opgevoerd.
Omdat Hitler vreesde dat de kapitale oorlogsschepen door de bombardementen vernietigd zouden worden gaf hij orders om de schepen over te brengen naar Wilhelmshaven in Duitsland. Om daar te komen moesten de schepen door het Kanaal varen terwijl deze vaarroute geheel werd gecontroleerd door de Britse luchtmacht.

Op 11 februari 1942, omstreeks 23 uur verliet de Gneisenau samen met het zusterschip Scharnhorst en de zware kruiser Prinz Eugen de Duitse vlootbasis Brest om via het Kanaal naar de marinehaven Kiel te ontsnappen. De schepen werden begeleid door een scherm van zes torpedobootjagers terwijl boven de schepen jagers van de Luftwaffe voor luchtdekking zorgden. Ook hadden de Duitsers langs de Franse kanaalkust, de Belgische- en Nederlandse kust een grote hoeveelheid luchtafweergeschut samengetrokken.

De zware oorlogsschepen konden onopgemerkt na een vaart van zes uur het Nauw van Calais bereiken. Totale miscommunicatie deed een Britse lucht en marine onderschepping mislukken.
Op 12 februari 1942, om 14.30 uur liep de Scharnhorst voorbij Calais op een mijn.

Het schip kwam stil te liggen en wist dankzij de reparaties om 15.05 uur weer verder te varen en kon het smaldeel inhalen. Omstreeks 19.55 uur bevonden de schepen zich ter hoogte van de Waddeneilanden toen de Gneisenau op een mijn liep. Ook dit schip kon na een noodreparatie de

Detail uit de belevenissen van molenaar A.C. van de Knijff.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog molenaar van de Nieuwlandse Watermolen te Hoek van Holland.

Letterlijke weergave van het door hemzelf in 1985, voor zijn achterneefje Arend van de Knijff, opgetekende verhaal.
Het zal in 1943 geweest zijn. Toen drie grote slagschepen van Duitsland van Frankrijk naar Duitsland moesten. Daar lag de Amerikaanse en Engelse vloot op te wachten. De namen van die schepen weet ik niet meer. Zij waren beschadigd.

Ze zijn door de mist ontsnapt.
Maar heel de Belgische en Nederlandse kust word met luchtafweer en zoeklichten gezet, ook bij de molen. Het was midden winter.
Vlak bij de molen op het land, waar nu de tuinderij van Zwinkels en Kester zijn, stonden twee zoeklichten en luchtafweergeschut.
Vaak als ik de molen uitspande 's avonds laat, richtte die soldaten ook vanuit het duin van de Hilwoning, het zoeklicht op de molen.

Wel angstig maar je raakte er aan gewend. Terwijl een ander geen stooking voor de kachel kon krijgen, maakte de Duitser een pad van eierkolen om droog naar het zoeklicht te komen want deze stonden midden in het geploegde land.

Toen dat geschut en lichten weg waren, heb ik met de mestvork wel acht kinnetjes kolen uit de grond gehaald. Dat was 4 mud.

reis voortzetten. Omstreeks 21.34 uur liep de Scharnhorst ter hoogte van de Oost Friese Waddeneilanden opnieuw op een mijn en liep ernstige schade op. Er kwam 1.000 ton zeewater binnen, maar omstreeks 22.30 uur kon men voorzichtig verder varen richting Wilhelmshaven. De Scharnhorst en Prinz Eugen waren de monding van de rivier Elbe al binnen gevaren. De Gneisenau voer door richting Kielerkanaal.

Het sluitstuk van één van de kanons van toren A in het museum in het Fort te Hoek van Holland.

Op 13 februari 1942 arriveerde de Gneisenau te 07.00 uur in de zeesluis te Brünsbuttel aan het begin van het Kielerkanaal. Het oorlogsschip voer nu door het kanaal naar de Duitse marinehaven Kiel.
Hier werd het schip in een droogdok gelegd voor reparatie. In de nacht van 26 op 27 februari 1942 voerde de RAF een luchtaanval uit op de havens van Kiel. Tijdens dit bombardement kreeg de Gneisenau twee voltreffers met zware bommen en raakte zwaar beschadigd. Zo werden ook de boeg en de A-toren van het oorlogsschip zwaar beschadigd. In juli 1942 werd het schip opgelegd en paste men het reparatieprogramma volledig aan. De Gneisenau zou ingrijpend worden verbouwd, men zou o.a. de romp verlengen en zwaardere hoofdbewapening aanbrengen. Om buiten het bereik van de geallieerde bommenwerpers te komen sleepte men het oorlogsschip naar de haven van Gotenhafen / Gdynia in Polen, waar het in juli 1942 uit dienst werd genomen. Men begon nu met de ingrijpende verbouwing van de slagkruiser. De drie pantsertorens, A-B en C elk met drie stukken 28 cm geschut werden van het schip verwijderd. Het was de bedoeling om drie nieuwe pantsertorens met elk twee 38 cm kanons op het schip te zetten. Doordat de oorlog voor Duitsland niet goed verliep ontstond er in 1943 een tekort aan grondstoffen en werkkrachten.
Hierdoor was men genoodzaakt de verbouwingswerkzaamheden aan de Gneisenau in dat jaar stil te leggen. Op 28 maart 1945 werd de Gneisenau naar buiten gesleept en als blokkadeschip voor de haveningang van Gdynia tot zinken gebracht.

De pantserkoepels met het 28 cm geschut

De oude pantserkoepels met het 28 cm geschut waren nog goed bruikbaar en werden opgenomen in de verdedigingswerken van de Atlantik Wall.In de loop van 1943 werd de A-toren in het Verteidigungs Bereich (VB) Hoek van Holland geplaatst. De kanons kwamen op het eiland Rozenburg/De Beer terecht. De bodem was hier te slap om een 9 meter diepe schacht te maken.
Daarom besloot men om de drie kanons uit de toren te verwijderen en in drie afzonderlijke stalen pantsertorens op bunkers aan te brengen. Achter de geschutbunkers bouwde men munitiebunkers. Vanuit deze bunkers kon men de maximaal 330 kilo zware granaten via een smalspoorverbinding naar de geschutbunkers transporteren. Deze zware kustbatterij noemde men de Marine Kustbatterij Rozenburg en werd bemand door manschappen van de Marine Artillerie Abteilung 205. Het zware kustgeschut had een bereik van 43 kilometer. Van de **A-toren** zijn het sluitstuk, de tromp van de loop, de pompstok en een 315 kg wegende granaat in het Fort aan den Hoek van Holland tentoongesteld.
Twee torens werden aan de kust van Noorwegen in de rotsen geplaatst.
De **C-toren** te Orlandett bij Bergen. De kanons verdedigden de monding van de Trondheimsfjort.
De **B-toren** te Fjell ten westen van Bergen.
De torens werden opgesteld zoals ze ook aan boord van de Gneisenau waren opgesteld. Onder de torens werden tot een diepte van negen meter, vijf verdiepingen, de nodige ruimten in de rotsen uitgehouwen. Hier kwamen de munitiemagazijnen, munitieliften, machinekamers en overige ruimten. De B-toren uit Fjell werd in 1968 verkocht aan een schroothandelaar en omgesmolten. De geschutsbunker, de overige bunkers en het gangenstelsel zijn nog in de rotsen aanwezig.

Austrått Fort

De C-toren werd als kustbatterij op Lundahaugen in Ørland bij Orlandett in Noorwegen in de rotsen gebouwd als deel van de Atlantikwall. Het complex kreeg de naam Austratt Fort.

Tussen de 300 - 400 Joegoslavische krijgsgevangenen werden ingezet bij de bouw van de kustbatterij. Deze krijgsgevangenen werden erg slecht behandeld door de Duitsers en daardoor zijn er velen van hen gestorven tijdens de bouwperiode. Na het transport en de inbouw van de 28 cm kanons werden op 31 juli 1943 te Lundahaugen de eerste proefschoten gehouden. Met betrekking tot het transport en de inbouw van de kanons werd een Duitse marine artilleriegroep van 250 mensen ingezet; ongeveer 75 van hen waren geïnstalleerd in de kanonbatterij, 30 man werden op de controle post gezet en de rest werd ingezet ten behoeve van de beveiliging, bescherming, transport afdelingen etc.

Zoals vermeld werd de kanonbatterij gebruikt als kustverdedigingwerk. De geschutstoren bestaat uit drie parallel geplaatste kanonnen. Het complex gaat vijf verdiepingen diep de grond in en weegt meer dan 800 ton.
Elk kanon weegt 53.2 ton, de kanonnen kunnen 360 graden draaien en het verste schot staat op een afstand van 42.6 km. De granaten wegen tussen de 312 en 330 kilogram per stuk. De kanonnen konden 3 salvo's per minuut lossen, dat wil zeggen 9 schoten per minuut met een goed getrainde bemanning.
Het controlecentrum van de kanonbatterij was gevestigd op zo'n 3 km van Lundahaugen. Op deze locatie stond het geavanceerd richtingsmateriaal welke samenwerkte met meerdere vuurleidingsposten in onder andere Tarva, Garten, Agdenes en Oksvold. Als kustdefensiebatterij is de kanonbatterij nooit in slag geweest.

Na de capitulatie van de lente van 1945 werd de kustbatterij overgenomen door Noorse en Engelse troepen en voor het eerst getest.
Deze beproeving werd uitgevoerd in oktober 1945 door de krijgsgevangen gemaakte Duitse artilleristen onder toezicht van de Noorse en Engelse observatietroepen.
De Noorse kustartillerie werd later getraind in het opereren met deze kustbatterij, zij gebruikten de batterij als kustdefensie tot en met 1968

Austrått Fort - 28 cm Drillingsturm vom Schlachtkreuzer "Gneisenau"

daarna werd de batterij buiten gebruik gesteld maar wel onderhouden tot en met 1977 In 1990 hebben het Ministerie van Defensie, Museum van Defensie en de gemeente Ørland besloten de batterij te herstellen en te gebruiken voor toeristische doeleinden.

U kunt het Fort in Orland bezoeken, door de kustbatterij lopen en de ondergrondse legerplaats inde rotsen bekijken waar honderden soldaten konden bivakkeren.

Het Fort in Orland is dagelijks geopend van 10 juni tot en met 15 augustus.

De C-toren te Orlandett is nog te zien in zijn originele opstelling.
De toren, de machinerie en bijbehorende bunkers maken deel uit van een interessant museum.

Het fregat Gneisenau (F 212) van de Bundesmarine was een opleidingsschip, ook weer genoemd naar de Pruisische Veldmaarschalk August Neidhardt von Gneisenau (1760–1831).
Duitsland nam het schip in het kader van de herbewapening van de Bundesrepublik Deutschland over van Groot Britannie In dienst van de Royal Navy voer zij onder de naam HMS Oakley (II), een escorte torpedojager van de Hunt-Klasse.

Opleidingsfregat Gneisenau (F 212), in dienst 1958

Zij werd in 1958 door de Bundeswehr Marine artillerie school in dienst genomen en in de loop van de daarop volgende jaren een aantal keren aangepast. In 1966 werd zij toegevoegd aan de reserve vloot , in 1972 werd zij tenslotte uitgebouwd en later in Nederland tot schroot gesloopt. In totaal waren er zeven opleidingsschepen in de opbouwfase van de Bundesmarine in dienst, die om administratieve redenen onder het hoofdstuk Opleidingsschepen Fregatten klasse 138 samengevoegd waren, ofschoon geen van alle van dezelfde bouwsoort waren.

Het is dus een heel verhaal geworden over Gneisenau, maar het is nog lang niet alles. Wilt u meer weten over de Veldmaarschalk Gneisenau of de naar hem genoemde schepen, tik dan http://www.youtube.com/watch?v=S6yPTn19xrw&feature=related. ***in, op uw computer.***

IN MEMORIAM

Onlangs bereikte ons het droevige bericht dat in de eerste helft van dit jaar twee oud-medewerkers van onze stichting zijn overleden. Het betreft de heren

Hans Geers en Willem Kuyvenhoven

Beide waren zij gedreven vrijwilligers en vakmensen op hun gebied. Voor Hans was dat onder andere stukadoorswerkzaamheden en voor Willem werkzaamheden en adviezen op gebied van electrotechniek.
Wij betuigen alsnog onze oprechte deelneming en wensen de familie Geers en de familie Kuyvenhoven veel sterkte toe met dit verlies.

De werkgroep Oudgedienden heeft in de achter ons liggende periode de hier volgende kennisgevingen van overlijden ontvangen:

De heer **A.B. (Alex) Boers**
Geboren te Naaldwijk op 2 november 1917
Overleden te Naaldwijk op 20 april 2012
Oud Gediende Koninklijke Landmacht,
als korporaal van de lichting 1937-1
Hij was van 11 april 1939 - 17 mei 1940
in het Fort gelegerd bij de stuksbemanning
van Batterij V + VI.

De heer **G.J. (Gerard) van der Zwaan**
Geboren te Monster op 2 maart 1920
Overleden te Monster op 3 augustus 2012
Oud Gediende Koninklijke Landmacht,
Lichting 1940
Hij was van 18 december 1939 - 15 mei 1940
in het Fort gelegerd bij de 3e depot compagnie.
en droeg de insigne gewonden.

Met respect en dankbaarheid zien we thans terug op de jaren, dat zij onze activiteiten t.b.v. dit Fort en het hierin gevestigde Kustverdedigingsmuseum met belangstelling hebben gevolgd en gesteund.

Opa van der Zwaan en kleinzonen onder de luifel.
(2009)

Na afloop een biertje ....

Alle kleinzonen van Gerard van der Zwaan waren altijd, minstens 10 man sterk, aanwezig op de OudGedienden dagen in het Fort. Dat was Opa dag voor de familie.

Samen met Dirk Ruis werden de nieuwste dingen in het Fort bekeken, met steevast aan het eind de kreet ***"en nu een biertje...".***

Zo zullen we Opa Gerard van der Zwaan dus zeker blijven herinneren en wie weet kan de traditie van Opa dag in het Fort blijven voortbestaan om de herinnering levend te houden.

vervolg van het thema over de Brandenburg
van pagina 1.

inlichtingen te verstrekken over het gebeurde. Dat waren Duitse militaire zaken". Kwade tongen beweren dat het bij de Nederlanders bekend was dat kanon 2 van de batterij zwakke plekken had.

Een van de omgekomen soldaten was;
Franz Ludwich Beiell, Marine Artillerie Gefreiter, geboren 21-05-1923 te Keulen, sedert 16-11-1941 dienstdoende Marine Artillerie Abteilung 205 (MAA205)
Gestorven door ongeval op 20-05-1942 op Rozenburg - De Beer.

Aanvankelijk werd hij samen met de andere omgekomene begraven op het oorlogsgedeelte van de begraafplaats Den Haag-Westduin. Later werd hij herbegraven op de Duitse Erebegraafplaats te IJsselsteijn.

Van hem weten we wat meer omdat het archief van onze stichting beschikt over gegevens en foto's.

Nederlands militair kustverdedigingsmuseum "Fort aan den Hoek van Holland"

Bezoekadres: Stationsweg 82, 3151 HS Hoek van Holland - Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland
Telefoon: 0174-382898 - Postbank 126457 - Internet: www.forthvh.nl - E-mail: info@forthvh.nl

Maak een reis door het verleden. Kijk in de soldatenkamers vanaf 1890 en de vergadering van het Nederlands kabinet van mei 1940. Neem kennis van de kustverdediging en beleef de strijd om onze bevrijding in het best bewaarde pantserfort van Nederland.

Colofon

De Fort Ordonnans verschijnt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting Fort aan den Hoek van Holland. ***In deze Fort Ordonnans*** bijdragen van:
Dick Ruis en Hans Jonker.
Foto's: Fort archief en van internet. Met dank voor de bijdragen van Ronald van Rhijn en Han van Lokhorst.
Lay-out & Druk: Johan Koopmans, Hans en Jaco Jonker.

Wordt begunstiger van het Fort

Het Nederlands militair Kustverdediging Museum Fort aan den Hoek van Holland wordt volledig door vrijwilligers in stand gehouden. Financieel is het Fort afhankelijk van entreegelden, projectsubsidies, begunstigers en sponsors.

Men kan ***begunstiger worden*** door aanmelding bij het bestuur.
Voor de bijdrage van tenminste € 15,- per jaar ontvangt men een acceptgiro.

Met een **eenmalige bijdrage** van € 250,- wordt men ***'Begunstiger voor het leven'*** met dezelfde rechten maar zonder de jaarlijkse betalingsplicht.
De begunstiger ontvangt een begunstigerskaart, waarmee men ***gratis toegang*** heeft tot het museum tijdens de openstellingen. De begunstiger ontvangt de Fort Ordonnans.

Bedrijven
kunnen ook ***sponsor*** worden. Men krijgt dan een naamsvermelding op het sponsorbord. De bestuurskamer is beschikbaar voor directiebijeenkomsten en het bedrijf krijgt gratis toegang tot het museum.
De toegangskaart geldt voor twee personen per bezoek als het museum is opengesteld.
Sponsors betalen een bijdrage van min. € 150,- per jaar.

2012

Openingsdagen, tijden en toegangsprijzen

dinsdag	3 jan	❶	zaterdag	2 jun	❸	dinsdag	28 aug	❸
woensdag	4 jan	❶	zondag	3 jun	❸	woensdag	29 aug	❸
donderdag	5 jan	❶	**zondag**	**10 jun**	❷	**donderdag**	**30 aug**	❷
zondag	**8 jan**	❷	**zondag**	**17 jun**	❷			
zondag	**15 jan**	❷	zondag	24 jun	❸	zaterdag	1 sep	❸
zondag	**22 jan**	❷				zondag	2 sep	❸
zondag	29 jan	❸	dinsdag	3 jul	❸	zaterdag	8 sep	❸
			woensdag	4 jul	❸	**zondag**	**9 sep**	❷
zaterdag	4 feb	❸	**donderdag**	**5 jul**	❷	**zondag**	**16 sep**	❷
zondag	5 feb	❸	zaterdag	7 jul	❸	**zondag**	**23 sep**	❷
zondag	**12 feb**	❷	zondag	8 jul	❸	zondag	30 sep	❸
zondag	**19 feb**	❷	dinsdag	10 jul	❸			
dinsdag	21 feb	❶	woensdag	11 jul	❸	zaterdag	6 okt	❸
woensdag	22 feb	❶	**donderdag**	**12 jul**	❷	zondag	7 okt	❸
donderdag	23 feb	❶	dinsdag	17 jul	❸	**zondag**	**14 okt**	❷
zondag	26 feb	❸	woensdag	18 jul	❸	dinsdag	16 okt	❶
dinsdag	28 feb	❶	**donderdag**	**19 jul**	❷	woensdag	17 okt	❶
woensdag	29 feb	❶	dinsdag	24 jul	❸	donderdag	18 okt	❶
			woensdag	25 jul	❸	**zondag**	**21 okt**	❷
donderdag	1 mrt	❶	**donderdag**	**26 jul**	❷	dinsdag	23 okt	❶
zaterdag	3 mrt	❸	dinsdag	31 jul	❸	woensdag	24 okt	❶
zondag	4 mrt	❸				donderdag	25 okt	❶
zondag	**11 mrt**	❷	woensdag	1 aug	❸	zondag	28 okt	❸
zondag	**18 mrt**	❷	**donderdag**	**2 aug**	❷			
zondag	25 mrt	❸	zaterdag	4 aug	❸	zaterdag	3 nov	❸
			zondag	5 aug	❸	zondag	4 nov	❸
zondag	**1 apr**	❷	dinsdag	7 aug	❸	**zondag**	**11 nov**	❷
zaterdag	7 apr	❸	woensdag	8 aug	❸	**zondag**	**18 nov**	❷
maandag	9 apr	❸	**donderdag**	**9 aug**	❷	zondag	25 nov	❸
zaterdag	14 apr	❸	dinsdag	14 aug	❸			
zondag	15 apr	❸	woensdag	15 aug	❸	**zondag**	**2 dec**	❷
zondag	**22 apr**	❷	**donderdag**	**16 aug**	❷	**zondag**	**9 dec**	❷
zondag	29 apr	❸	dinsdag	21 aug	❸	**zondag**	**16 dec**	❷
			woensdag	22 aug	❸	**zondag**	**23 dec**	❷
dinsdag	1 mei	❶	**donderdag**	**23 aug**	❷	donderdag	27 dec	❶
woensdag	2 mei	❶				**zondag**	**30 dec**	❷
donderdag	3 mei	❶						
zaterdag	5 mei	❸						
zondag	6 mei	❸						
zondag	**13 mei**	❷						
zondag	**20 mei**	❷						
maandag	28 mei	❸						

❶ één rondleiding, aanvang 13.30 uur
❷ **twee rondleidingen, aanvang 13.00 en 14.30**
❸ twee rondleidingen, aanvang 13.00 en 14.30
EN OOK tussen 13.00 en 15.30 uur de mogelijkheid om op eigen gelegenheid het museum te bezoeken

Voor bovenstaande data hoeft geen afspraak gemaakt te worden. Voor rondleidingen geldt "vol = vol".

Toegangsprijzen

Bezoekers van 4-12 jaar	**€ 5,00**
Bezoekers vanaf 12 jaar	**€ 6,50**
Bezoekers met Rotterdampas of museumkaart	**korting € 1,50**
Bezoekers Fort-begunstigers en veteranen	**gratis**

Rondleidingen buiten de openingstijden

Voor groepen van minimaal 10 personen kunnen het hele jaar rondleidingen uitsluitend op afspraak worden georganiseerd.
Voor zaterdagavond en zondagochtend tot 12.00 uur geldt minimaal 30 personen

Bezoekers vanaf 4 jaar	**€ 6,50**

Schoolrondleidingen alleen op afspraak

Bezoekers alle leeftijden	**€ 4,00**

Het bestuur van de stichting is op geen enkele wijze verantwoordelijk voor publicaties welke afwijken van de hierboven vermelde tijden.

Bijeenkomsten

Voor groepen van particulieren, verenigingen of bedrijven kan, voor of na de rondleiding, in de ambiance van het Fort een bijeenkomst worden gehouden.
Dat kan zijn een conferentie, een receptie, een reünie of een samenzijn in gasterij Barbara.
Basis is steeds de toegangsprijs met rondleiding. Voor catering en andere voorzieningen zijn optioneel.
Nadere informatie is verkrijgbaar bij het Fort: **0174-382898.**

Mindervaliden

Het Fort is voor een groot deel toegankelijk voor mindervaliden. Rolstoelen staan gereed bij de ingang.

Speurtochten in het Fort.

De bedoeling is dat de jongelui met behulp van een 'schatkaart' een groot aantal voorwerpen in het Fort ontdekken.
Als alle voorwerpen gevonden zijn is het vinden van de schatkist de laatste uitdaging! Deze schatkist bevat voor iedere deelnemer een fraaie beloning.

De speurtocht staat onder leiding van een ervaren rondleider die met de jeugd een tocht van ruim 2 uur met een korte pauze door het fort maakt en hen eveneens het verhaal vertelt over het fort en haar bewoners vanaf 1889 tot ca. 1968.

Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen.
De speurtochten vinden op afspraak plaats voor groepen van minimaal 10 personen. Ouders kunnen uiteraard de kinderen begeleiden. Kosten € 9,50 p.p.) , incl. 'schat ' en frisdrank naar keuze en chips tijdens de pauze.

Voor afspraken en informatie mail naar **info@forthvh.nl**